

CHET TILLARINI O'RGATISHDA VA O'RGANISHDA GRAMMATIKANING TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI

Maftuna Rustamovna Uraimshikova

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6725609>

Abstract

Grammatika atamasi har xil shaxslar uchun har xil narsalarni anglatadi. Odatiy shaxs uchun u gapiradigan tilning to'g'ri yoki noto'g'riligi bilan bog'liq. O'rta maktab o'quvchisi uchun bu iboralarni baholash va tasniflashni anglatadi. Grammatik bilim o'quvchilarga xatolarni bartaraf etishda va yozma ishni yaxshilashda yordam beradi. Faqat ongsiz integratsiya orqali odam yangi tilni to'g'ri o'rganishi mumkin. Til odatlarimiz bizni yo'qotsa, grammatika ishonchli manba bo'ladi. Natijada, grammatika talaba uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu maqolani yozishdan maqsadim til o'qituvchisi va talaba e'tiborini grammatikaning ta'limdagi haqiqiy ahamiyatiga qaratishdir.

Key words: grammatika, til o'rganish, yozma til, me'yoriylik, funksionallik.

KIRISH

Grammatika qadimdan Qadimgi Yunoniston va Rimda ritorikaga qo'shimcha sifatida hamda o'rta asrlar ta'limidagi yetti liberal san'atdan biri sifatida o'rganilgan. So'nggi yillarda grammatikani o'rganish vositalari sezilarli darajada o'zgargan bo'lsa-da, grammatikani o'rganish motivlari asosan o'zgarishsiz qoldi. Grammatikaning nima uchun muhimligi haqidagi mavzuning eng mantiqiy echimlaridan biri Amerika maktablarida grammatika o'qitish bo'yicha pozitsiya bayonotida mavjud. Grammatika juda muhim, chunki bu til bizga til haqida gapirish imkonini beradi. Grammatika har qanday tildagi jummalarni o'z ichiga olgan turli xil so'zlar va so'z birikmalarini tavsiflaydi. Hatto bolalikda ham biz jummalarni birlashtira olamiz - barchamiz grammatikani bajara olamiz. Biroq, grammatikani o'rganish jumlar qanday tuzilganligini, shuningdek, jummalarni o'z ichiga olgan ko'plab so'zlar va so'z guruhlarini muhokama qilishni talab qiladi. Grammatikani tushunish esa inson ongiga va hayratlanarli darajada rivojlangan aqliy qobiliyatimizga bir oyna beradi. Odamlar grammatikani xatolar va to'g'rilik bilan bog'lashadi. Ammo grammatika haqida bilish, shuningdek, jumlar va paragraflarni aniq, qiziqarli va aniq nima qilishini tushunishga yordam beradi. Biz va talabalarimiz she'r va hikoyalardagi jummalarni diqqat bilan o'qiganimizda, grammatika adabiyot munozaralarining bir qismi bo'lishi mumkin. Grammatikani bilish esa barcha tillar va barcha dialektlarning grammatik qoliplarga amal qilishini aniqlash demakdir.

Grammatika nima uchun muhimligi haqida turli ingliz tili va ta'lim bo'yicha mutaxassislarning quyidagi javoblari:

"Yoshlarni ushbu sohani o'rganishga undash uchun grammatika va kompozitsiya tushunchalarini o'rganishning foydasi va ahamiyati nuqtai nazaridan ko'p narsalarni ilgari surish mumkin... Ko'p. Bunday bo'linishlar natijasida ko'pincha odamlar o'rtasidagi fikr farqlari, nizolar, nizolar va qalbning begonalashuvi so'zlarning bog'lanishi va ma'nosi bo'yicha etarli mahorat yo'qligi va doimiy ravishda o'z-o'zidan paydo bo'lgan. tilni noto'g'ri qo'llash".

"Tilshunoslik keng bilimning tarkibiy qismidir. Biz o'zimizni yaxshiroq tushunish uchun inson tanasining murakkab ishlarini o'rganamiz; xuddi shu sababdan biz inson tilining ajoyib nozikligini o'rganishimiz kerak ..."

"Agar siz tilning tabiatini tushunsangiz, siz o'zingizning lingvistik noto'g'ri qarashlaringiz manbasini tan olasiz va ularni o'zgartirishingiz mumkin; shuningdek, tilning holati haqidagi xavotirlar kabi jamoatchilikni tashvishga soladigan lingvistik muammolarni yanada aniqroq baholay olasiz. yoki immigratsion ta'lim haqida nima qilish kerak. Ingliz tilini o'rganishning yanada aniq amaliy qo'llanilishi shundan iboratki, bu sizga tildan samaraliroq foydalanishga yordam beradi."

Grammatikani bilish ikkinchi tilni o'rganuvchilarga va ona tilida so'zlashuvchilarga xalqaro kontekstda ingliz dialektlarini tushunishga yordam beradi. Garchi biz buni tan olishni istamasak ham, kimdir mukammal gapirsa, biz ongsiz ravishda uni yuqoriroq hurmat qilamiz va ular til bilan kurashayotgan odamdan ko'ra ko'proq vakolatga ega ekanligiga ishonamiz. Grammatik nuqta taqdimotini 10 yoki 15 daqiqadan ko'p bo'lmagan qisqacha saqlang.

O'quvchilar uning maqsadini to'liq anglab olishlari uchun undan qachon foydalanishni ta'kidlab o'tishga harakat qiling. Ko'rsatmalardan so'ng, aniqlik uchun ehtiyotkorlik bilan nazorat qilinadigan mashqni bajaring, so'ngra ravonlikni mashq qilish uchun bepul faoliyatni bajaring. Grammatika darsi vaqti kelganda, grammatikaning asosiy maqsadini aytib berish ham o'quvchilarni siz tomonda tutishga yordam beradi. Grammatika bizning muloqot qilish qobiliyatimizning tarkibiy asosidir. Til qanday ishlashini qanchalik ko'p tushunsak, biz va boshqalar tildan qanday foydalanishning ma'nosi va samaradorligini shunchalik yaxshi baholay olamiz. Bu aniqlikni rivojlantirishga, noaniqlikni aniqlashga va ingliz tilida mavjud bo'lgan ifoda boyligidan foydalanishga yordam beradi. Bu nafaqat ingliz tili o'qituvchilariga, balki har bir fan o'qituvchilariga ham yordam berishi mumkin, chunki barcha ta'lim oxir-oqibat ma'noni tushunishga qaratilgan.

Grammatika umumiy til nazariyasidagi muhim atamadir, ammo grammatika qanday bo'lganligi va tushunilishini batafsil o'rganish ushbu maqola doirasidan tashqarida. Nazariy, (an'anaviy) tavsiflovchi/ma'lumotnoma va (an'anaviy) pedagogik grammatikalar odatda ushbu mavzu bo'yicha yozuvchilar tomonidan ajralib turadi (Aarts 2006; Kachru 2010; Leech 1994; Odlin 1994; Tonkyn 1994). Umuman olganda, pedagogik grammatikalar "sof grammatikalar uchun adekvatlik yoki soddalik falsafasidan ko'ra foydalilik" haqida ko'rinadi (Chalker 1994; Corder 1988; Taylor 2008). (Spolskiy 1978: 5).

Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, grammatika o'z-o'zidan bilim ob'ekti bo'lishdan ko'ra o'rganish vositalari bo'lib xizmat qiladi (Korder 1988; Kachru 2010; Rutherford 1987, 1988; boshqa amaliy maqsadlar uchun ishlab chiqilgan grammatika haqida ko'proq ma'lumot olish uchun Leitner va Graustein 1989ga qarang). 3. Tasviriy tilshunosning roli didaktik yoki pedagogik masalalarni hisobga olmagan holda tuzilmalar va normalarni tavsiflash va tahlil qilishdan iborat (Achard 2004; Kachru 2010; Nikula 2003; Rutherford 1987; Wilkins 1974).

Bundan tashqari, nazariy grammatika ko'pincha til va/yoki grammatikaga oid aniq nazariy nuqtai nazarni yoki tavsifiy idealni isbotlash yoki qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lsa, pedagogik grammatika ko'proq eklektik bo'lib, amaliy o'rganish maqsadlari va amaliy maqsadlarga asoslangan turli xil grammatik tavsiflardan tushunchalardan foydalanishi mumkin. tajriba. Pedagogik grammatika nazariy grammatika bilan bir xil sabablarga ko'ra mo'ljallanmagan bo'lsa-da, ko'rinadiki, pedagogik grammatikalarning mazmuni umumiy lingvistik tavsifning rivojlanishi bilan bog'liq yoki bo'lishi kerak va hech bo'lmaganda ba'zi o'qituvchilar til o'zgarishlaridan xabardor. Albatta, ular nazariy bo'lishi mumkin emas va ta'lim grammatikalari ham ma'lum usullarda tavsiflovchidir (qarang. Dirven 1989; Hasan & Perrett 1994; Leech 1994; Leitner & Graustein 1989; Tomlin 1994; Westney 1994; Wilkins 1974).

Agar, Leech (1994) ta'kidlaganidek, "o'qituvchi grammatikasi" (nazariy va tavsifiy) "akademik grammatika" (nazariy va tavsifiy) va "o'quvchi uchun grammatika" (amaliy, tanlab olish, vazifaga yo'naltirilgan va boshqalar) o'rtasida joylashgan bo'lsa, tilga oid xalq va ekspert qarashlari o'rtasida hech bo'lmaganda bilvosita bog'liqlik bor ko'rinadi (qarang: Coupland & Jaworski 2004). Shunga qaramay, grammatika yoki grammatika odatda kitoblarda kodlangan va/yoki xalq lingvistik (ya'ni tilshunos bo'lmagan) nuqtai nazardan o'qituvchilar tomonidan taqdim etilgan normativ rasmiy me'yorlar sifatida qabul qilinadi, degan xulosaga kelish mantiqiy ko'rinadi (qarang Odlin 1994). Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, grammatika tilning aniq metalingvistik tavsifi sifatida

qaraladi, u "ispancha", "ruscha", "norvegiyacha bokml" va boshqalar kabi tasavvur qilingan yagonalik sifatida tushuniladi.

Ko'rinib turibdiki, odamlar grammatikani grammatika kitoblari va institutsional tilni o'zlashtirish bilan bog'lashadi. Grammatikaga aniq konsentratsiyaning samaradorligi muhokama qilinadi va ba'zi talabalar o'rganish usuli sifatida "muloqot" ni afzal ko'rishadi. Shubhasiz, tilning hozirgi strukturaviy jihatlaridan foydalanmasdan ham muloqot qilish mumkin (qarang: Kuk 1989; Nikula 2003; Tonkin 1994). Tilsiz muloqot qilishingiz mumkinligiga ishonch leksika va grammatika o'rtasidagi tushunilgan ziddiyatdan kelib chiqadi, bunda grammatika kamaytirilgan kommunikativ va o'zaro ta'sirli ahamiyatga ega. Boshqa tomondan, leksika va grammatika kommunikativ majburiyatlarni baham ko'radi va mustaqil ob'ektlar deb hisoblanmasligi kerak (qarang: Boers & Lindstromberg 2006; Broccias 2008; Langacker 2008; Widdowson 1988).

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, grammatika tilning yuragi bo'lib, uning o'rni muhim. O'z navbatida, ko'pchilik o'quvchilarning grammatikaga bo'lgan munosabati grammatik vositalardan foydalanish til o'rganishda samaraliroq bo'lishiga ishonadigan o'qituvchilar tomonidan mamnuniyat bilan qabul qilinishi kerak. Shunday bo'lsa-da, grammatika ba'zi demitologiyani talab qiladi va uni muloqot uchun yana bir semiotik manba sifatida ko'rish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Blyth, C. (1997). A constructivist approach to grammar: Teaching teachers to teach aspect.
2. The Modern Language Journal, 81, (i), 50-65. Celce-Murcia, M. (1985). Marking informed directions about the role of grammar in language teaching. Foreign Language Annals, 18(4), 179-301. Celce-Murcia M. (1991).
3. Grammar Pedagogue in second and foreign language teaching. TESOL Quarterly. 25(3). 459-80. Decoo, W. (1996).
4. The induction-deduction opposition: Ambiguities and complexities of the didactic reality. IRAL, 34, No. 2. 95-118.
5. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED565036.pdf>
6. <https://www.thoughtco.com/why-does-grammar-matter-1691029>
7. Terrel, T. D. (1991). The role of grammar instruction in a communicative approach. The Modern Language Journal, 75, 32-63.
8. Troike, R. (unpublished manuscript), Reconsidering the value of grammar-translation in foreign language learning.
9. Winitz, H. (1996). Grammaticality judgment as a function of explicit and implicit instruction in Spanish. The Modern Language Journal, 80, 32-46.

10. <https://shaneschools.com/en/teaching-grammar-how-important-is-it-really/>